

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 90

van **ELS STERCKX**

datum: 21 oktober 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Welzijn van zebravissen in proefdierfaciliteiten - Onderzoeksproject

Het waarborgen van het welzijn van vissen in proefdierfaciliteiten is momenteel een weinig bekend domein binnen het dierenwelzijn. Er is weinig of geen wetenschappelijke onderbouwing, waardoor een helder kader ontbreekt om het welzijn van zebravissen in de praktijk vorm te geven en op te volgen.

Daarom werd een onderzoek geïnitieerd om te komen tot een wetenschappelijk onderbouwde leidraad met richtlijnen ter bevordering van het welzijn van zebravissen in proefdierfaciliteiten.

1. Wanneer is dit project gestart?
2. Welke stappen zijn er tot nu toe ondernomen?
3. Welke resultaten zijn er al bekend? Graag uitvoerige en onderbouwde informatie met tijdsindicatie.
4. Wat is het stappenplan tot het einde van het project eind 2022?

**Vlaams
Parlement**

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 90 van 21 oktober 2021

van **ELS STERCKX**

1. Het project is gestart op 1 september 2020.
2. Er werd een stuurgroep samengesteld bestaande uit experts uit verschillende vakgebieden. De stuurgroep vergadert telkens bij belangrijke mijlpalen of beslissingsmomenten in het project.
Er werd een uitgebreide literatuurstudie uitgevoerd om de bestaande kennis over de effecten van de mogelijke stressoren voor zebravissen in proefdierfaciliteiten te inventariseren en te analyseren. Op basis van deze literatuurstudie werden de belangrijkste hiaten in de huidige kennis geïdentificeerd.
Er werd een enquête afgenomen bij de onderzoekslaboratoria in Vlaanderen die zebravissen als proefdier inzetten om inzicht te krijgen in de dagdagelijkse huisvestingspraktijk. Nadien werden feedbackgesprekken georganiseerd om de resultaten van de enquête grondiger te kunnen analyseren en duiden. Op basis van deze enquête werden verbeterpunten en prioriteiten geïdentificeerd die het welzijn van de dieren op een realistische manier zouden kunnen verhogen. Ten slotte werden ook de prioriteiten van de stuurgroep bepaald via een kortere bevraging.
Op basis van de literatuurstudie en de enquête werden prioritaire hiaten geïdentificeerd die in het project verder onderzocht worden aan de hand van een beperkte set gerichte experimenten.
Op basis van alle verzamelde en gegenereerde informatie werd de algemene structuur van de leidraad opgesteld, en werd de aanzet gegeven tot het schrijven van de eerste hoofdstukken. Deze leidraad bevat wetenschappelijk onderbouwde maar praktisch realiseerbare instructies en richtlijnen om het welzijn van zebravissen in proefdierfaciliteiten maximaal te waarborgen.
3. De **stuurgroep** vergaderde op 30/10/2020 (startvergadering), 25/03/2021 (bespreking resultaten literatuurstudie en enquête) en 27/04/2021 (bespreking opzet en planning experimenten).
De **literatuurstudie** werd afgerond in maart 2021. Aan de hand van een scoresysteem werd de informatie uit de literatuur geïnventariseerd en gewogen en werden de belangrijkste hiaten opgelijst. Deze informatie werd vervolgens samengevoegd met de resultaten van de enquête.
De **enquête** en de bevraging van de stuurgroep werden afgerond in maart 2021. De belangrijkste aandachtspunten met betrekking tot het welzijn van zebravissen in proefdierfaciliteiten die hieruit naar voren kwamen hebben betrekking op: (a) de dichtheid waarbij de vissen gehouden worden, (b) de manier waarop de vissen gehanteerd worden, zoals bijvoorbeeld het vangen en opscheppen in een net, (c) de eigenschappen van de ruimte waarin de vissen gehuisvest zijn, zoals bijvoorbeeld omgevingsgeluiden of trillingen, (d) de complexiteit van de omgeving waarin de vissen zich bevinden, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van beplanting, de diversiteit van het voeder, en de structuur van de bodem. De kwaliteit van het water zelf bleek dermate gestandaardiseerd dat hier geen directe welzijnsproblemen verwacht worden.
Op basis van de hiaten in de literatuorkennis werd in overleg met de stuurgroep bepaald dat de mogelijke negatieve effecten van het vangen en opscheppen uit het water op het welzijn van zebravissen verder experimenteel onderzocht dienen te

worden. Daartoe werden twee **experimenten** uitgevoerd. Alle experimenten werden geëvalueerd en goedgekeurd door de Ethische Commissie Dierproeven van de Universiteit Antwerpen, en door de stuurgroep. Een eerste experiment vond plaats in juni 2021 en bestudeerde het effect van chronische jaag- en netstress op het welzijn van zebravissen. Het tweede experiment vond plaats in augustus 2021 en bestudeerde het belang van herstelbevordering in het verminderen van chronische stress bij zebravissen. De resultaten van beide experimenten worden momenteel nog geanalyseerd.

De **leidraad** wordt momenteel verder uitgewerkt. De volgende hoofdstukkenstructuur wordt voorzien (onder voorbehoud van wijzigingen):

1. Inleiding: Waarom deze leidraad?
2. Kader: Hoe kwam deze leidraad tot stand?
3. De zebravis als proefdier in Vlaanderen
4. Dierenwelzijn
 - a. Noodzaak van dierenwelzijn in onderzoek
 - b. Detectie van stress en pijn
5. Huisvesting in zebravisfaciliteiten
 - a. Fysieke huisvesting
 - b. Waterkwaliteit en temperatuur
 - c. Licht
 - d. Trillingen
 - e. Densiteit
6. Verzorging
 - a. Complexiteit van de omgeving
 - b. Voeding
 - c. Hygiëne en gezondheidsmonitoring
7. Handelingen in zebravisfaciliteiten
 - a. Verplaatsen van vissen
 - b. Reproductie
 - c. Pijnstilling, verdoving en euthanasie
 - d. Identificatie
 - e. Transport
8. Monitoring en evaluatie van het welzijn van zebravissen

4.

- November-december 2021
 - Afronden analyse experimenten
- Januari-februari 2022
 - Rapportering experimenten in de wetenschappelijke vakliteratuur
 - Eerste versie leidraad
 - Rapportering aan de stuurgroep
- Februari-maart 2022
 - Vergadering stuurgroep: bespreking experimenten, bespreking stand van zaken leidraad
 - Samenstellen van lesmateriaal over het onderwerp "Het welzijn van zebravissen in proefdierfaciliteiten" voor gebruik in de FELASA-geaccrediteerde opleiding proefdierkunde aan de Universiteit Antwerpen
- Maart-april 2022
 - Tweede versie leidraad
- April-mei 2022
 - Vergadering stuurgroep: bespreking stand van zaken leidraad
- Juni-juli-augustus 2022
 - Finaliseren leidraad
 - Opstellen eindrapport
- September 2022
 - Slotvergadering stuurgroep